

УДК 331.5

Науменко О.О.¹, Лісніченко М.О.²¹ асп. НУ «Запорізька політехніка»² доц. НУ «Запорізька політехніка»

ВИКЛИКИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Цифрова трансформація економіки радикально змінює структуру ринку праці, вводячи нові форми зайнятості, інструменти та вимоги до компетенцій працівників. В Україні цей процес ускладнюється війною й економічною нестабільністю. Активне впровадження цифрових технологій, автоматизації, платформної економіки та дистанційних форм праці створює як нові можливості для розвитку ринку праці, так і низку ризиків, що потребують системного реагування з боку держави та бізнесу. З одного боку, цифровізація стимулює розвиток гнучких форм зайнятості, фриланс-ринку, віддаленої роботи, що особливо актуально в умовах воєнного стану та внутрішньої міграції населення. З іншого – вона посилює нерівність між висококваліфікованими та низькокваліфікованими працівниками, підвищує загрозу технологічного витіснення для значної частки робочої сили у традиційних секторах.

Одним із головних викликів цифрової трансформації є розрив між темпами розвитку технологій та здатністю системи освіти й перепідготовки кадрів забезпечувати необхідний рівень цифрових компетенцій.

Особливо вразливими є працівники старших вікових груп, жителі сільської місцевості та представники галузей, де автоматизація замінює рутинну працю. Водночас ринок праці демонструє зростання попиту на спеціалістів з аналізу даних, кібербезпеки, управління цифровими платформами, операторами систем штучного інтелекту, що формує структурний дисбаланс між попитом і пропозицією робочої сили.

Додатковим викликом є нерегульованість гіг-економіки та платформної зайнятості, яка охоплює все більшу кількість працівників, але при цьому не забезпечує їм повноцінного соціального захисту. Відсутність чіткого правового статусу фрилансерів, самозайнятих осіб і виконавців завдань на цифрових платформах призводить до розмивання трудових гарантій, втрати пенсійного стажу та податкових надходжень. У цьому контексті важливим завданням державної політики є адаптація трудового законодавства до нових форм зайнятості, використовуючи кращі практики ЄС щодо регулювання цифрових платформ.

Важливою проблемою залишається територіальна та соціальна нерівність доступу до цифрових технологій. Значна частина домогосподарств у сільській місцевості не має якісного інтернет-з'єднання, що обмежує можливість дистанційної роботи та участі у цифровій економіці. Це

поглиблює регіональні диспропорції на ринку праці та сприяє трудовій міграції молоді з периферійних територій

Європейський Союз активно протидіє викликам цифровізації через стратегію Digital Decade 2030, яка передбачає інвестиції в цифрову освіту та перепідготовку. Зокрема, програма Digital Education Action Plan (2021–2027) [1] фокусується на розвитку навичок для 80% населення, включаючи онлайн-курси та партнерства з бізнесом. Це дозволило зменшити цифровий розрив: у 2023 р. рівень цифрової грамотності в ЄС зріс до 56%, порівняно з 44% у 2019 р.. Такий підхід поєднує державне фінансування з приватними ініціативами, забезпечуючи адаптацію робочої сили до використання ІІІ та автоматизації.

У США акцент робиться на ринкових механізмах та інноваціях. Федеральна програма Workforce Innovation and Opportunity Act (WIOA) з 2014 р. підтримує перепідготовку через гранти, а ініціативи на кшталт TechHire стимулюють найм у tech-секторі. За даними Brookings Institution, цифровізація створила 3 млн нових робочих місць у 2022–2023 рр., але також призвела до втрати 1,5 млн у низькокваліфікованих галузях. Підхід США включає податкові стимули для компаній, що інвестують у навчання, та співпрацю з платформами як Coursera [2].

Для України зарубіжний досвід пропонує ключові уроки. По-перше, інтеграція до ЄС вимагає адаптації Digital Decade, зокрема через створення національної стратегії цифрових навичок у рамках Плану відновлення. По-друге, американський підхід гнучких грантів може бути корисним для стартапів та ІТ-сектору.

Пріоритетними напрямками для України мають стати: розвиток системи безперервного навчання та перекваліфікації; створення правового поля для платформної зайнятості; подолання цифрового розриву між різними соціальними групами та регіонами; стимулювання роботодавців до інвестування в розвиток цифрових компетенцій працівників. Лише за умови комплексного підходу цифровізація стане не фактором соціальної поляризації, а рушієм підвищення конкурентоспроможності людського капіталу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Regulation (EU) 2022/1925 of the European Parliament and of the Council of 14 September 2022 on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act). *European Union* URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj/eng> (дата звернення: 05.10.2025).
2. Muro M. As the digitalization of work expands, place-based solutions can bridge the gaps. *Brookings Institution*. URL: <https://www.brookings.edu/articles/as-the-digitalization-of-work-expands-place-based-solutions-can-bridge-the-gaps/> (дата звернення: 05.10.2025).